

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Luzina Arriola Zabalia

*Gernika-Lumo,
Bizkaia
(1925-2014)*

Aurkibidea

Biografia

Ondarroan jaio zen, bere aitaren jaioterrian, baina laster etorri ziren amaren herrira bizitzera, Gernikako Goienkalera. Bost neba-arreba izan ziren. Karmeldarren ikastetxean ibili zen bonbardaketara arte. Bonbardaketa eguneko eraso hasi aurretik babeslekuan egon ziren eta gauean bertan Bilbo aldera joan ziren. Handik Gordexuelara joan ziren Elai-Alaiko kideekin batzeko eta Frantzia aldera joan ziren: lehenengo, Donibane-Garazira eta gero, Parisera, 3 urtez egon zen bertan Segundo Olaetak gidatutako taldean. Gernikara bueltatu zirenean, Olaetatarren eta Seber Altuberen txaletetan egon ziren bizitzen. Gernikako hainbat zarzuelatan parte hartu zuen gaztetan eta orfeoiko meso sopranoa izan zen. Donostian Arévalo del Rey dukesaren etxean dontzeila lanetan aritu ostean, 1952an Ingalaterrara joan zen. Bertan hasi zuen bizimodu berria, bertako batekin ezkondu eta hiru seme-alaba izan ostean. Hori dela-eta, euskaraz aritzerakoan ere ingeleserako joera nabaritzen zaio.

Zintak

GER-081

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-06-13
- **Iraupena:** 66 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

Pasarteak

1. Umetako Goienkale

- **Erref:** GER-081/007
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:05:44. **Bukatu:** 00:08:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Goienkale zelakoa zen dakar gogora. Bonbardaketa aurretik, eliza aurrean ibiltzen ziren olgetan. Ondoan jesuitak egon ziren eta beraienan abestu eta antzerkiak egiten zituzten. Dena egiten zuten euskaraz, gaztelania eskolan ikasi zuen, karmeldarretan.

2. Bonbardaketa eguna

- **Erref:** GER-081/008
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:08:43. **Bukatu:** 00:12:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Bonbardaketan, babeslekuan ezkutatu ziren, "Refugios de Rojo" deritzon. Azokatik bueltan zihoan jende asko metrailatuta hil zuten. Arratsaldeko lauretatik zortziak arte izan zen bonbardaketa. Erian, Pablo Picasso kale ondoan, astoak-eta egoten ziren eta bertan hil zituzten 70 bat. Bonbardaketa hasi orduko, beraien babeslekura joan ziren. Handik, amamaren etxera joan ziren, goizaldean Bilbora ihes egin aurretik.</p>

3. Bonbardaketa ostean Elai-Alaikoekin mugaz beste aldera

- **Erref:** GER-081/009
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:12:49. **Bukatu:** 00:15:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Bonbardaketa egunean bertan, goizaldeko ordu batean, Bilbo aldera joan ziren osabaren etxera. Han Elai-Alaikoen deia entzun zuten irratiz eta Gordexuelara joan ziren beraingana. Lau hilabetez egon ziren Donibane-Garazin, Parisera joan aurretik. Hiru urtez egon ziren Parisen.

4. Parisko bizimodua

- **Erref:** GER-081/010
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:15:44. **Bukatu:** 00:17:29

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerrako administrazioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Elai-Alaiko kideekin Parisen egon ziren 3 urteak oso ondo, gustura, igaro zituzten. Bitartean, bertako ikastetxe batean ibili ziren. Hasieran, gogorra egin zitzaion, baina gerora oso ondo. Eusko Jaurlaritzak ordaindu zien bertako egonaldia; hala ere, beraiek ere ateratzen zuten dirua.

5. Elai-Alaikoekin egindako ikuskizunak

- **Erref:** GER-081/011
- **Iraupena:** 0:03:56. **Hasi:** 00:17:29. **Bukatu:** 00:21:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

Segundo Olaetarekin ikuskizun asko prestatzen zituzten. Behin "Amagoia"ren papera bete zuen antzerkian. Luzinak asko abesten zuen bertan. Elai-Alaiko ikuskizunetarako baserritarren arropak ibiltzen zituzten. Tere eta Antonia jostun bilbotarrek egiten zizkieten arropak.

6. Olaetatarren eta Altubereren etxean bizitzen

- **Erref:** GER-081/012
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:21:25. **Bukatu:** 00:23:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Parisen zeudela, etxekoekin gutun bidez komunikatzen ziren. Bitartean, bere gurasoak Bilbon eta Gernikan egon ziren. Arana "Arane" auzoko Olaetatarren etxean egon ziren bizitzen. Ostean, Seber Altubereren etxean egon ziren.

7. Donostiako Arévalo del Rey dukesaren dontzeila

- **Erref:** GER-081/014
- **Iraupena:** 0:03:04. **Hasi:** 00:25:45. **Bukatu:** 00:28:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Ingalaterra bizitzen joan aurretik, Donostian egon zen beharrean Arévalo del Rey dukesaren txaletean. 12 neska egon ziren bertan lanean. Handik Ingalaterrara joan zen.

8. Ingalaterrara neskame

- **Erref:** GER-081/015
- **Iraupena:** 0:05:09. **Hasi:** 00:28:49. **Bukatu:** 00:33:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Ohiturak eta bizimodua diasporan » Hizkuntzak diasporan
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskaldunak diasporan
- Diaspora » Lana diasporan » Neskametza diasporan

Laburpena:

<p>Bere izeko bat egon zen Ingalaterran eta haren bitartez joan zen hara lanera. Bost urtez egon zen lanean larru-fabrika bateko ugazaben etxean. Handik, Mendatako neska batek proposituta, beste familia batengana joan zen lanera.</p>

9. Ingalaterran bizimodu berria hasi

- **Erref:** GER-081/016
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:33:58. **Bukatu:** 00:37:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana
- Diaspora » Lana diasporan » Neskametza diasporan
- Diaspora » Ohiturak eta bizimodua diasporan » Familia eta harremanak diasporan

Laburpena:

<p>Ingalaterran jornal ona jasotzen zuen, 3 eta 10 libera artean. Dirua Gernika aldera bidaltzen zuen. Beste hainbat euskaldun ere egon ziren bertan. Urtero bueltatzen zen Gernikara, baita ezkondu ostean ere. Senarra bertakoa zuen. Nekazal eremu batean bizi ziren.</p>

10. Royal Festival Hall-en 13 urtez

- **Erref:** GER-081/017
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:37:12. **Bukatu:** 00:40:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Bestelako lanak diasporan

Laburpena:

<p>Londoneko Royal Festival Hall-en egin zuen behar 13 urtez. Piccadilly Hotel-en ere aritu zen. Egiten zuen lana azaltzen du.</p>

11. Kantu-lehiaketan parte hartu zuenekoa

- **Erref:** GER-081/022
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:47:04. **Bukatu:** 00:50:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

<p>Segundo Olaetarekin asko abesten zuen. Behin, Buenos Aires antzokian lehiaketa bat egon zen eta hirugarren postua lortu zuen, 3.000 pezetako saria. Etxean ez zuen ezer esan emakumezkoak taulatura igotzea txarto ikusita baitzegoen. Baina hurrengo egunean egunkarian azaldu zen argazkia. Gernikako orfeoian eta elizan askotan abestu du.</p>

12. Ume-kanta

- **Erref:** GER-081/023
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:50:14. **Bukatu:** 00:51:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

Ume-kanta bat abesten du.

13. "Mesia sarritan"

- **Erref:** GER-081/024
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:51:14. **Bukatu:** 00:52:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

"Mesia sarritan" gabon-kanta abesten du.

14. Gernikako zartzuelak

- **Erref:** GER-081/028
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:56:30. **Bukatu:** 00:58:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

Gernikan egindako hiru zartzuelatan parte hartu zuen Luzinak. Kaltzada egoitzarako dirua ateratzeko egin zuten. "El manojo de rosas", "La alegría de la huerta" eta "El caserío" zartzuelak izan ziren. Lizeo antzokian, frontoian eta San Juan ibarra ondoko zinema-aretoan antzeztu zituzten.

15. 'San Juan gaba' eta 'Meza osteko jaia' antzezlanak

- **Erref:** GER-081/030
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:59:33. **Bukatu:** 01:01:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

<p>Zartzuelak erdaraz egiten zituzten. Elai-Alaikoekin antzeztutako
San Juan gaba eta Meza osteko jaia lanak dakartza
gogora.</p>

16. 'Meza osteko jaia' antzezlaneko dekorazioa

- **Erref:** GER-081/032
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 01:02:07. **Bukatu:** 01:03:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

<p>Meza osteko jaia antzezlaneko dekorazioa zelakoa zen
azaltzen du. Jende asko joaten zen ikusten.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-03-13

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com